

негативні тенденції розвитку як освітньої сфери, так і сфери охорони здоров'я в умовах модернізації соціуму, що звужує соціальну базу функціонування масового, дитячого й юнацького спорту та зумовлює подальший розвиток професійного спорту.

В освітньо-виховному процесі особистості, в її поведінковій практиці повинні бути присутні як досягнення та надбання минулих поколінь і цілісний образ усебічно розвиненої людини, так і сучасні прогресивні тенденції у сфері спортивної діяльності. Спортивній діяльності притаманні багаті традиції та ціннісно-смысловий потенціал в освітньому, інтелектуальному, творчому, оздоровчому, модернізаційному та інших вимірах, що суттєво впливає на процес формування цілісної, всебічно розвиненої, гармонійної особистості. Варто особливо підкреслити, що гармонія людини як «єдність багатоманітності» якостей без дисбалансу жодної її сторони виступає й спо-

конв'їчним ідеалом вітчизняної традиції філософування про людину, як наголошує М. Ібрагімов, чітко визначена єдина лінія – нероздільність тіла й душі, точніше кажучи, душе тілесність людини» [2, с. 16].

Висновки. У структурі сучасного наукового знання спорт як специфічну практику духовно-тілесного розвитку, суттєву складову фізичної культури, а отже, культури загальнолюдської, варто розглядати як надійний засіб виховання, творення та розвитку людиною самої себе як істоти соціальної.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Подальші наукові дослідження цієї теми сприятимуть дієвому розв'язанню актуальних і дискусійних проблем, пов'язаних з реалізацією державної політики й ідеології у сфері спорту та фізичної культури, під час визначення освітнього потенціалу й системи ціннісних орієнтацій у спортивній діяльності.

Список використаної літератури

1. Газнюк Л.М., Семенова Ю.А. Фізична культура в соматичному бутті людини/ Development trends in pedagogical and psychological sciences: the experience of countries of Eastern Europe and prospects of Ukraine: monograph. edited by authors. 1st ed. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2018. P.214-231.
2. Ібрагімов М. Аскеза в спорті та фізичному вихованні як теософська проблема самозбереження людини. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : Зб. наукових праць. 2012 № 2 (18). С. 14-18.
3. Карпеч Л.А. Освітня реальність інформаційного суспільства: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2015. 328 с.

Еволюція фізичної культури

Світлана Романій

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», Покровськ, Україна

Анотація. У тезах доповіді подано історичні відомості про витоки та етапи розвитку фізичної культури.

Ключові слова: фізична культура, період, розвиток, ігри.

Вступ. Перед спеціалістами різних напрямів підготовки все частіше постають завдання, які вимагають, окрім фахової кваліфікації, знання з інших галузей знань. Тому, формування системи знань теорії фізичної культури набуває значення для орієнтації в сучасних тенденціях розвитку різних сфер життя суспільства.

Мета дослідження полягає у висвітленні інформації щодо виникнення, формування і розвитку фізичної культури. Завданнями даної роботи є аналіз та систематизація, осмислення інформації стосовно досліджуваної галузі. У цьому зв'язку особливого значення набувають вивчення історичного досвіду, аналіз та оцінювання історичних подій, фактів з різних інформаційних джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. Виникнення фізичної культури історична наука відносить до початкового періоду розвитку первісної общини. Самою ранньою формою фізичного виховання були колективні ігри, що носили натуралістичний, наслідувальний характер. Вони майже повністю повторювали трудовий процес. На останньому щаблі розвитку первісного суспільства виникли ігри, які майже повністю абстрагувалися від праці. Гравці стали ділитися на команди, з'явилися спеціальні майданчики для ігор, удосконалювався ігровий інвентар. Ігри стали регламентуватися найпростішими правилами, з'явилися судді та глядачі. Процес розвитку поступово привів до виділення з ігор і відособлення в якості самостійних фізичних вправ бігу, метань, стрибків, плавання та інших видів рухів. Виникли

спеціальні прийоми навчання фізичним вправам підлітків і молоді, тобто з'явилося фізичне виховання [3].

У родовому суспільстві фізичне виховання носило високий рівень розвитку. Етнографічні дослідження показують, що кожній народності були властиві свої форми і види вправ. Однією з форм фізичного виховання були ініціації – перевірки фізичної готовності членів громади. Зі стародавнього періоду до нас дійшли деякі методичні прийоми навчання. Наприклад, у індіанців і чукчів враховувалися статеві особливості, ескімоси поступово збільшували вагу каменя і відстань при навчанні метання, міняли розмір лука, лиж, човнів. У період розкладу родового ладу відбувається воєнізація фізичних вправ, з'являється кулачний бій, тренування зі зброєю, змагання колісниць, стрибки через меч, списи. У цей період з'являються початкові форми установ фізичного виховання, перші спортивні споруди. А головною рисою виховання стає його спрямованість на військово-фізичне навчання. У Древній Греції відбувається зародження педагогічної теорії фізичного виховання. У працях стародавніх філософів і вчених було висловлено багато цінних думок про фізичне виховання як складової частини загального виховання і освіти [1].

Виникнення фізичних вправ та ігор у народів нашої країни відноситься до первісного суспільства. Вони відображали мисливську, рибальську, скотарську, землеробську, військову та побутову діяльність. У стародавніх народів існували верхова їзда, метання різних предме-

тів, стрільба з лука, різноманітні ігри. В умовах великих перетворень з часів Петра I безмірно зросли потреби в кваліфікованих кадрах. У країні створюються світські навчальні заклади, фізична підготовка вводиться як обов'язковий навчальний предмет. У другій половині XVIII ст. відкриваються гімназії та пансіонати для навчання дітей дворян та різночинців. В цих гімназіях особлива увага приділялася прищепленню манер поведінки, фехтуванню, танцям. У навчальні плани цивільних навчальних закладів також були включені елементи фізичного виховання. У часи правління Катерини II велика увага приділялася організації просвітництва. Особлива увага зверталася на військово-навчальні заклади [3].

Із 70-х рр. XIX ст. царський уряд починає приділяти увагу фізичному стану селянських дітей, які в майбутньому мали поповнити ряди вояків російської армії. [2] Період Великої Вітчизняної виявився суворим випробуванням для народу і фізкультурного руху зокрема. Гасло «Все для фронту, все для перемоги!» стало беззапереч-

ним законом життя. Вводиться загальне військове навчання. Зміст програм у всіх типах навчальних закладів, нормативи комплексу ГПО, діяльність всіх фізкультурно-спортивних організацій були спрямовані на вирішення завдань, зумовлених військовим часом [3].

У країнах зарубіжного світу друга половина XX ст. позначена розвитком фізичної культури – складовою загальної всесвітньої культури, спрямованою на оздоровлення людей, підвищення їх працездатності і довголіття. Науковці почали займатися питаннями вирішення проблем гіподинамії.

Висновки: аналізуючи дані літературних джерел стосовно виникнення, формування і розвитку фізичної культури, можна стверджувати, що досліджувана галузь еволюціонувала впродовж всього існування людства. Факти наукових досліджень свідчать про те, що і в сучасних тенденціях спостерігаються характерні особливості минулих часів. Увесь набутий емпіричний і науковий досвід аналізується, удосконалюється, адаптується до теперішніх умов суспільства.

Список використаної літератури

1. Довгань Н. Проблематика виховання фізичної культури особистості у культурно-історичній ретроспективі. Історія фізичної культури і спорту народів Європи. Збірник тез доповідей III Міжнародного наукового конгресу істориків фізичної культури. Луцьк: Світазнь, 2019. 74 с.
2. Соколова Н.Д. Військова підготовка в початкових школах Російської імперії наприкінці XIX – початку XX ст. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я. № 1 (25) (2014). С. 12-15.
3. Степанюк С.І., Гречанюк О.О., Маляренко І.В. Методичний посібник для вивчення дисципліни «Історія фізичної культури». Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. 236 с.

Спортивна освіта в контексті освітньої парадигми європейських країн

**Наталія Салтан, к.і.н., доцент,
Сергій Салтан**

Харківська державна академія фізичної культури, Харків, Україна

Анотація. Аналізується концепція вітчизняної освітньої парадигми подальшого розвитку спортивної освіти. Доведено, що спорт і фізичне виховання в контексті гуманістичної освітньої парадигми, завдяки новітнім інноваційним механізмам, покликані забезпечити інтеграцію в систему суспільних відносин кожної людини незалежно від її фізичних можливостей і спортивного потенціалу.

Ключові слова: галузі спорту, профільна освіта, соціальна мобільність.

Вступ. Феномен освіти як суспільного інституту полягає у всезагальності його впливу на економічний, політичний, культурний розвиток народу й особистості. Якщо зміст освіти відповідає вимогам суспільства, то це сприяє процесу його модернізації, у протилежному випадку – гальмує його розвиток. Освітня сфера традиційно була сферою державної опіки. Зараз освіта – це бізнес, величезний ринок послуг. Особливо привабливим виглядає ринок професійної освіти, де роль держави як основного регулятора надалі зменшується. Держава залишає свій вплив лише у ключових моментах. Більшість проблем перекладається на саму освітню установу. Тому самі заклади освіти повинні виробити певну стратегію розвитку в нових реаліях сьогодення, спираючись на власний історичний і міжнародний досвід.

Мета і завдання: проаналізувати освіту як передумову технологічного та економічного прогресу та обґрунтувати зв'язок між освітою та економічним

зростанням; з'ясувати особливості західної системи підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Методи дослідження: порівняльний, діалектичний та структурно-функціональний.

Результати дослідження та їх обговорення. Проєкт вирівнювання європейської структури вищої освіти в галузі спорту APHESIS розроблений для визнання кваліфікації тренерів. Стандартні напрямки діяльності тренера поділені на 4 основні категорії: тренер для початківців (діти, юнаки, дорослі); тренер спортсменів, орієнтованих на участь (діти, юнаки, дорослі); тренер талановитих спортсменів, орієнтованих на результат (діти, юнаки, дорослі); тренер професійних спортсменів з високими результатами. Ці категорії можуть варіюватися між видами спорту і країнами. Ще однією західною родзинкою, до якої варто придивитися Україні, є можливість одночасного опанування студентами двох кваліфікацій, одна з яких є основною (major), а друга – додатковою (minor). Доцільно було б надати такий